

Sermo compunctorius

Λόγος κατανοητικός

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὄρθρου λίαν ἀναστάς, ἐπορευόμενη ἐγὼ σὺν τοῖς δύο ἀδελφοῖς ἔξωθεν τῆς εὐλογημένης πόλεως Ἐδεσσῶν· καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς ἔσοπτρον καθαρὸν λάμποντα σὺν τοῖς ἄστροις μετὰ δόξης ἐπὶ γῆς, καὶ θαυμάσας ἔλεγον, ἂν ἄρα ταῦτα οὕτω λάμπωσι μετὰ δόξης, δίκαιοι καὶ ἅγιοι, ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ ἁγίου Θεοῦ, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος, πῶς μάλλον λάμπουσι φωτὶ ἀνεκλαλήτῳ τῆς δόξης τοῦ Σωτῆρος; Παραχρήμα δὲ μνησθεὶς τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐτρόμασαν ὅστᾳ μου, καὶ τὸ σῶμα σὺν ψυχῇ κατατμηθεὶς ἔκλαυσα μετ' ὀδύνης καρδίας, καὶ εἶπον ἐν στεναγμῶ· πῶς ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς εὐρεθῶ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ; Πῶς ἔχω παραστῆναι ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ Δικαστοῦ; Πῶς ἐγὼ ὁ μετέωρος σὺν τελείῳ εὐρεθῶ; Ἡ πῶς ἐγὼ ἔριφος σταθῶ μετὰ προβάτων ἐκ δεξιῶν 386 τοῦ Χριστοῦ; Ἡ πῶς ἐγὼ ὁ ἄκαρπος εὐρεθῶ μετὰ ἁγίων ποιησάντων ὡς καρπὸν δικαιοσύνης; Ἡ ὅταν γνωρίζωσιν οἱ ἅγιοι ἀλλήλους ἐν παστῶ οὐρανίῳ, τί ἂν ἐγὼ ποιήσω; Τίς ἄρα γνωρίσει με; Δίκαιοι ἐν τῷ παστῶ ἢ ἀσεβεῖς ἐν τῷ πυρί; Πάλιν δεῖξουσιν μάρτυρες τὰς βασάνους, ἀσκητὰς τὰς ἀρετάς. Ἐγὼ δὲ τί ἂν ἐπιδείξαιμι, εἰ μὴ τὴν χαυνότητα τῆς ἐμῆς ῥαθυμίας; Ὡ ψυχὴ μετέωρε· ὦ ψυχὴ ἁμαρτωλέ· ὦ ψυχὴ ἀναίσχυντε· ὦ ψυχὴ μισησασα τὴν ζωὴν αὐτῆς αἰεὶ! Ἔως πότε περισπασμοὶ σύρουσί σε ἐπὶ γῆς; Ἔως πότε ἔλκει σε ἡ κακὴ συνήθεια τῶν πονηρῶν λογισμῶν; Οὐκ οἶδας ὅτι οἱ κακοὶ λογισμοὶ καθ' ὥραν, ὡσπερ νέφος σκοτεινόν, γίνονται ἔμπροσθέν σου τοῦ μὴ νήφειν πρὸς Θεόν; Τί λοιπὸν σὺ προσδοκᾷς ἐν τῇ σῇ ἀμελείᾳ· ὅτι βραδύνει ἐλθεῖν ὁ οὐράνιος Νυμφίος; Οὐ βραδύνει, ἄθλιε, ἀλλ' ὡς ἀστραπὴ φρικτὴ οὐρανόθεν γίνεται ἡ αὐτοῦ παρουσία. Σπούδασον εὐρεθῆναι ἕτοιμος εἰς τὴν ὥραν ἐκείνην τὴν φοβεράν, ἵνα μὴ κλαύσης ἐκεῖ εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Μὴ πρόσχε παντελῶς εἰς ἐτέρων πταίσματα· τὰ σὰ κακὰ θρήνησον. Μήποτε πρόσχης τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ 387 ἀδελφοῦ καὶ πλησίον, ἀλλ' εἰς τὴν σὴν δοκὸν κατανόει συνεχῶς. Ἐὰν δύνῃ ἐκβαλεῖν πρότερον τὴν σὴν δοκὸν ἀπὸ τοῦ σοῦ ὀφθαλμοῦ, ἔκβαλε καὶ τὸ κάρφος τοῦ ἀδελφοῦ καὶ πλησίον· εἰ δὲ μὴ γε, θρήνησον τὴν σὴν δεινὴν τύφλωσιν. Πῶς σὺ φῶς νομίζεις παρέχειν τῷ πλησίον! Γενοῦ σεαυτῆς, ψυχῆ, ἰατρὸς καθ' ὥραν, εἶθ' οὕτω θεραπεύσεις ἀδελφόν σου ἄρρωστον. Οὐδὲ ἔχεις πρόφασιν περὶ σῶν ἀμελειῶν. Πάντα γὰρ σοι δέδωκεν ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, διάκρισιν, σύνεσιν καὶ γνῶσιν πνευματικὴν. Γνώριζε τὸ συμφέρον. Οἱ δὲ δύο ἀδελφοὶ δακρύνοντες ἔλεγον· διατί οὕτω, πάτερ, κλαίεις μετὰ ὀδυρμῶν; Κἀγὼ εἶπον πρὸς αὐτούς· τέκνα μου ἀγαπητά, δι' ἐμὴν ἀμέλειαν θρηνῶ ἐγὼ ἑμαυτόν. Θεὸς γὰρ ἀγαθὸς ἐδωρήσατο ἡμῖν φωτισμὸν τῆς γνώσεως, κἀγὼ αὐτὸν ἀθετῶ ἡμέραν καθ' ἡμέραν. Εἰ γὰρ ἀπετέλεσα Κυρίου θελήματα, μακάριος ἂν ἦμην ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ· καὶ οὐκ ἐγὼ δὲ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ποιήσαντες τὰ αὐτοῦ θελήματα. Χάριν τούτου, ἀδελφοί, οὐκ ἔχομεν παντελῶς ἐκεῖ ἀπολογία, ὅτι ἐν γνώσει ἡμεῖς πάντες ἁμαρτάνομεν. Καταμάθωμεν πάντες τοῦ Θεοῦ τὴν πρόνοιαν, μετὰ πασῶν δωρεῶν, ὧν ἡμῖν ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐδωρήσατο. 388 Ἡ χάρις αὐτοῦ αἰεὶ ἐπισκέπτεται ἡμῶν τὰς καρδίας συνεχῶς· ἂν εὐρὴ ἀνάπαυσιν, εἰσιούσα κατοικεῖ πάντοτε ἐν τῇ ψυχῇ· ἐὰν δὲ μὴ εὐρὴ καθαρὰν τὴν καρδίαν, εὐθέως ἀφίσταται. Πάλιν δὲ οἱ οἰκτιρμοὶ ἀναγκάζουσιν αὐτὴν ἐλθεῖν ἐπισκέψασθαι ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλούς, ἐπειδὴ ἐσμεν πάντες τρεπτοὶ τῇ προαιρέσει, οὐχὶ δὲ κατὰ φύσιν· εὐρισκόμεθα αἰεὶ μετέωροι καὶ χαῦνοι, φθονεροὶ καὶ πονηροί, λογιζόμεθα κακὰ κατ' ἀλλήλων συνεχῶς, ἐνθυμούμεθα πάλιν ἐνθυμήσεις πονηράς, εὐρισκόμεθα αἰεὶ ὡς ἐν

βορβόρω δεινῶ κείμενοι ἐν λογισμοῖς. Καὶ ἐλθούσης χάριτος ἐπισκέψασθαι ἡμᾶς, εὕρισκει δυσωδίαν τῶν ῥυπαρῶν λογισμῶν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, καὶ εὐθέως ἀφίσταται μὴ εὐροῦσα εἴσοδον εἰσελθεῖν καὶ κατοικεῖν εἰς ἡμᾶς καθὼς θέλει. Πλὴν νύσσει τὴν καρδίαν ἐν γλυκασμῶ φωτεινῶ, ἵνα ἔλθῃ εἰς αἴσθησιν, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ οὐχ εὔρεν εἴσοδον, ἵνα οὕτω γλυκανθεὶς ἄνθρωπος τῷ φωτισμῶ ἐπιζητήσῃ αὐτήν. Ὅμως αὕτη ἡ χάρις οὐ δύναται παντελῶς ἀποστῆναι ἀφ' ἡμῶν, διότι βιάζεται ἰδίᾳ εὐσπλαγχνίᾳ ἐλεῆσαι ἅπαντας. Εἶδες πρόνοιαν Θεοῦ; Εἶδες σπλάγχνα τοῦ Χριστοῦ; Πῶς ἡμᾶς ποθεῖ ἀεὶ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος, καὶ θέλει ἡμᾶς σωθῆναι; Μακάριος ἄνθρωπος ὁ σπουδάζων πᾶν 389 τοτε ἐτοιμάσαι καθαρὰν τὴν καρδίαν χάριτι, ἵνα ἐλθοῦσα εὐρὴ εὐωδίαν ἀρετῶν καὶ ψυχῆς ἀγίασμα, καὶ κατοικῆσῃ ἐν αὐτῷ εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Τί οὖν ἀποδώσομεν τῷ Θεῷ τῷ εὐσπλάγχνῳ περὶ τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀπάντων καὶ δωρεῶν, ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν κατήλθεν ἀπὸ Πατρὸς ἢ ὅτι ἐν τῇ μήτρᾳ ἐσαρκώθη δι' ἡμᾶς ἢ ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν ἐρραπίσθη; Περὶ τοῦ ραπίσματος μόνον τοῦ ἀποδοῦναι, χίλια ἔτη ἡμεῖς ἂν ζῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐκ δυνάμεθα ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ ἀμοιβὰς τῆς χάριτος. Ἐγὼ τοῦτο φοβοῦμαι, τέκνα μου ἀγαπητά, γινώσκω γὰρ ἀκριβῶς τὴν ἐμὴν ἀμέλειαν, μὴ πάντες οἱ θεαταὶ καὶ οἱ μακαρίζοντες τὴν ψευδῆ μου εὐλάβειαν, ἐκεῖ μοι ἐμπτύσωσιν, ὅταν με θεάσωνται ἐν πυρὶ καιόμενον. Φεῖσαι, φεῖσαι, Κύριε, εὐσπλαγχνε Χριστέ, Σῶτερ καὶ Υἱὲ μονογενές, τοῦ ἀχρείου τοῦ δούλου σου, ἵνα μὴ ἐκεῖ εὐρεθῶ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος παρεστηκῶς ἐν φόβῳ καὶ αἰσχύνῃ μεγάλη καὶ ὄνειδος θεαταῖς Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. Ἄλλ' ἐνταῦθα, Σωτήρ μου, παίδευσόν με ὡς πατήρ εὐσπλαγχνος <καὶ> φιλότεκνος, καὶ ἐκεῖ συγχώρησον ὡς Θεὸς οὐράνιος μόνος ἀναμάρτητος. Εἰ μὴ γὰρ ὧδε, 390 Σωτήρ, συνετίσης ἄθλιον καὶ δῶς αὐτῷ φωτισμὸν καρδίας καθ' ἐκάστην μετανοεῖν ἀναιδῶς τὰς αὐτοῦ ἀμαρτίας, ἐκεῖ τί ἂν ποιήσῃ ἀναπολόγητος ὢν; Οὐκ ἤμην ἐγὼ ποτε ὑπάρχων ἐπὶ τῆς γῆς, ἔδοξέ σοι, Δέσποτα, ἐν πολλοῖς σου οἰκτιρμοῖς πλάσαι με ἐν κοιλίᾳ μητρὸς μου ἀμαρτωλοῦ. Καὶ τεχθεὶς ἐν ἐλέει ἐγὼ ὁ ἀνάξιος ἤξιώθην γενέσθαι σκεῦος τῆς χάριτος, καὶ κινύρα ἀγαθῆς μελωδίζουσα ἀεὶ ῥήματα σωτηρίας ἅπασιν ἀκροαταῖς. Λαβὼν ταῦτα ὁ χαῦνος ἐγὼ καὶ ἀμαρτωλὸς ἠθέτησα ῥαθυμῶν χάριτος τὰς ἀμοιβὰς. Χάριζε, μελωδίζε ἐν στόματι ῥαθύμου μελωδίας ὀσίας. Καθὼς καὶ ἐβούλετο, ἡ χάρις ἐφώτισεν ἔννοιαν ἐσκοτισμένην φθέγγασθαι καὶ τὰς φθογγὰς τῆς αὐτοῦ μελωδίας. Χάριν τούτου προσπίπτω πάλιν τῆς χάριτος, Υἱὲ μονογενές, Σῶτερ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἵνα καθὼς γέγονεν ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ ἐνταῦθα ἡ χάρις σου κατὰ πᾶσαν ὥραν φωτισμὸς, σκέπη καὶ ἀντίληψις, καταφυγὴ καὶ χαρὰ, ἵνα καὶ ἐκεῖ, Σῶτερ, ὑπὸ πτέρυγας αὐτῆς σκεπασθῆσομαι ἐγὼ ἐκ τῆς φοβεραῆς δίκης· καὶ σταθῶ ἐν δεξιᾷ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου, οἰκτιρηθεὶς χάριτι, σωθεὶς δὲ ἐν ἐλέει, ἀνυμνῶν καὶ δοξάζων τὴν σὴν μακροθυμίαν, Δημιουργε ἄχραντε, ὅτι οὐχ ὑπερεῖδες δάκρυα τοῦ ἀχρείου καὶ ἀμαρτωλοῦ δούλου σου.